

Д-р Љупка ХАЦИ-РИСТОВА
Д-р Милка КУШЕВА
М-р Благој ИВАНОВ

PLATYPUS OXYURUS DUF. (Coleoptera, Platypodidae)
ИМПОРТИРАН ВО ЈУГОСЛАВИЈА СО ДРВЕН МАТЕРИЈАЛ
ОД АФРИКА

1. ВОВЕД

Дрвото како суровина во дрвната индустрија кај нас сè повеќе станува дефицитарно. Од повеќе причини, тоа се увезува и од други земји.

За потребите на РО „Страшо Пинџур“ од Кавадарци, во текот на 1980 година се увезени фурнирски трупци од екзотичните видови кото и анегре. Сопственик на увезениот материјал е „Nordix“ од Данска, која има свои концесии во Брегот слонова коска во Африка. Посредник при овој увоз на фурнирските трупци е „Увоз — извоз Треска“ од Скопје.

За ваквиот увоз на екзотични видови дрво, секако, не би станувало збор, до колку тој материјал би бил здрав и погоден за обработка.

Меѓутоа, токму со тој материјал во нашата земја е импортиран еден вид инсекти, кој за Европа се смета како многу редок, а во Југославија само се претпоставува дека се среќава во Приморјето (В а с и к, 1971).

2. МЕТОД НА РАБОТА

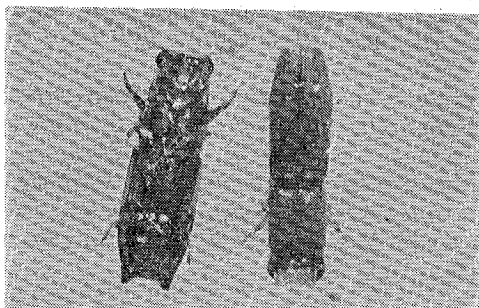
По покана од надлежните во РО „Страшо Пинџур“ во Кавадарци, на 16 јули 1980 година е извршен здравствен преглед на увезените фурнирски трупци во пиланското складиште на Комбинатот. Со нивно решење се констатирани системи од ходници карактеристични за претставниците од фам. Platypodidae. Бројот на ходниците беше многу голем и тие продираа дури до срцевината на трупците, поради што увезената суровина беше наполно неупотреблива за фурнир. На површината од трупците

се констатирани и бројни излетни отвори од имагата, што нè наведе да земеме погоден материјал (помали призми од нападнатото дрво) и во ентомолошката лабораторија на Шумарскиот факултет во Скопје да го следиме роењето на имагата заради утврдување на видот инсект од оваа фамилија.

3. РЕЗУЛТАТИ ОД ИСПИТУВАЊАТА

Од изрежаните призми на видот кој што беа поставени во стаклени цилиндри во лабораториски услови, до крајот на јули катадневно излегуваа имага од фам. *Platypodidae*. Нивната макроскопска анализа веќе нè наведе на фактот дека не се работи за напад од познатиот за нашата земја вид *Platypus cylindrus* Fabr., тука за вториот вид во истата фамилија *Platypus oxyurus* Duf. кој е редок и во Европа.

Преку систематска обработка и детална анализа на морфолошките карактери на единките (мажијаци и женки) се утврди дека оштетувањата на увезениот материјал — Фурнирски трупци од видот кој што се исклучиво од инсектот — дрвенар *Platypus oxyurus* Duf. Кај мажјаците од овој вид инсект, елитрите се на својот крај извлечени во два дивергентни долги триаглести шилци, кои се од внатрешната страна назабени (Сл. 1), а кај видот *P. cylindrus* Fab. крајот на елитрите е заоблен.

Сл. 1. *Platypus oxyurus* Duf. — имаго (ориг.).

4. ДИСКУСИЈА

Од литературата е познато дека видот *Platypus oxyurus* Duf. е дрвенар кој е многу поредок од *P. cylindrus* Fabr. Тој е распространет, главно, во Медитеранот, во јужна Европа. Досега е забележан во Пиренеите, Шпанија, Калабрија, Сардинија, Корзика, Грција, Турција (Иран, Индија) на видовите дрво

Abies alba и *A. cephalonica*. Само еднаш е констатиран и на *Quercus suber* (Постнер, 1974). За истиот вид, покрај наведените наоѓалишта се додава и Франција и дека може да се очекува неговата појава и во Југославија, особено во Македонија (З. Караман, 1971).

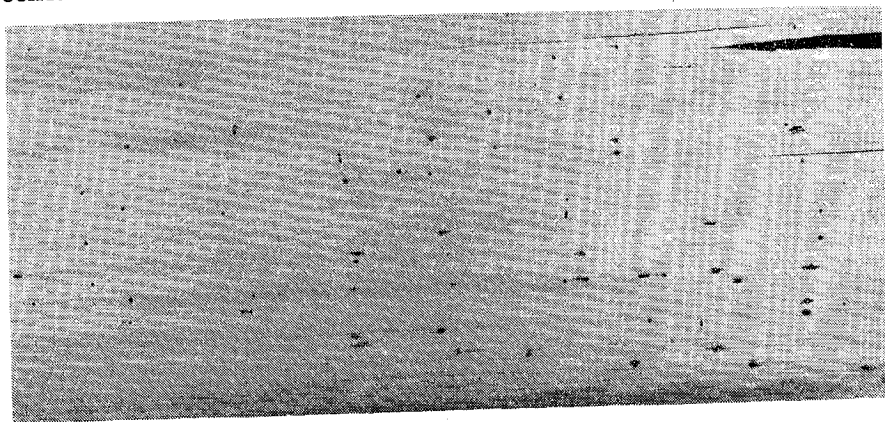
Увезените фурнирски трупци, при транспортот до Југославија, извесно време биле оставени на подрачјето на соседната Грција, пред нивното дефинитивно внесување во нашата земја.

Според биоекотолијата на оваа група ксилофаги инсекти, сосостојбата на дрвото овозможила на овој пат до Југославија, тоа да биде нападнато од *Platylus oxyurus* Duf., а роењето на имагата е забележано дури во нашата република. Познато е дека во непосредна близина на Кавадарци е планината Кожув, каде што е застапена елата (*Abies alba*), која во случајов, секако, е загрозена од импортираниот вид штетник.

При прегледот на увезените фурнирски трупци од видовите дрво кото и анегре е констатирано дека нападот од *P. oxyurus* Duf. врз кото е многу посилен, токму овој вид дрво по својата технолошка вредност е и поблизок до елата.

Со извршената анализа на обемот на штетата е утврдено дека процентот на оштетената дрвна маса кај одделни трупци се движи меѓу 5 и 30, а во однос на вкупната количество кај видот кото, тој изнесува 10.

На изрежаните фолии во Комбинатот се констатирани огромен број отвори од ходниците на *P. oxyurus* Duf. (Сл. 2), а од призмите земени за во лабораторија произлезе дека од 0,004706 м³, излетале 86 имага на овој штетник, што пресметано во просек за целокупната кубатура од увезените фурнирски трупци би се покажала вистинската материјална штета од импортираниот инсект.

Сл. 2. — Изрежан фурнир од увезениот материјал од видот Кото со оштетување од *Platylus oxyurus* Duf.

Ова е финансискиот момент на карактерот на штетата што ја поднесува колективот на РО „Страшо Пинџур“ од Кавадарци. Меѓутоа, штетата треба да се согледа и во пошироки размери.

Имено, биеколошките услови во нашата република се погодни за развиток на веќе внесениот штетник — *Platypus oxuurus* Duf. Тој во прв ред ќе предизвикува штети врз елата кај нас, која е и онака застапена во многу мал процент во однос на другите видови дрвја во шумите на СР Македонија.

5. ЗАКЛУЧОК

За обезбедување на потребната суровина во дрвната индустрија, како во другите земји така и кај нас, многу често се врши увоз на дрво од најразлични подрачја на Земјината топка. Во случајов со увезенте фурнирски трупци од Брегот слонова коска во Африка во СР Македонија, може да се заклучи следново:

1. Со увезените фурнирски трупци од видовите дрво *Котон* и *Анегре* за потребите на РО „Страшо Пинџур“ од Кавадарци, во СР Македонија во текот на 1980 година е импортиран и еден нов вид штетен инсект за дрвото *Platypus oxuurus* Duf.

2. *Platypus oxuurus* Duf. за кој што е познато дека е распространет во Медитеранот и дека најчесто ја напаѓа елата (*Abies alba*), во новото подрачје на СР Македонија, според постојните климатски услови, ќе може да го продолжи својот развиток и тоа врз елата, која ја има во непосредна близина на Кавадарци, а подоцна и пошироко.

3. За да се спречи неговото ширење и во другите места од Републиката, треба да се врши строга контрола на исечениот материјал од ела и до колку се констатира напад од *Platypus oxuurus* Duf. со тој материјал да се постапи како што ќе одреди овластената служба за заштита на шумите и дрвото за СР Македонија.

ЛИТЕРАТУРА

1. P. Lepesme: Les insectes des palmiers. Paris, 1947
2. H. Balachowsky: Faune de France, Coleopteres, Scolytides. Paris, 1949.
3. M. Postner: Die Forstschädlinge Europas, 2 Band (Platypodidae). Hamburg-Berlin, 1974
4. З. Караман: Фауна на Македонија II. Поткорници (Scolytidea) (Coleoptera — Insecta). Скопје, 1974.
5. К. Васиќ: Заштита дрвета I део (Ксилофагни инсекти). Београд, 1974.

SUMMARY

PLATYPUS OXYURUS DUF. (COLEOPTERA, PLATYPODIDAE) IMPORTED IN YUGOSLAVIA WITH WOOD MATERIAL FROM AFRICA

LJ. HADŽI-RISTOVA, M. KUŠEVA, B. IVANOV

To satisfy its needs, the furniture company „Strašo Pindžur“ from Kavadarci, during 1980 imported veneering material of some exotic trees such as koto and anerge. The owner of the imported material is „Nordix“ from Denmark. Which has its concessions on the shores of Ivory Coast in Africa.

On he imported material, an intensive rash of insects was noticed, representatives of Fam. *Platypodidae*. In July swarming of imagoes was registered and after the determination it was found out to be species of *Platypus oxyurus* Duf. This species is considered to be very rare in Europe, but it is known to spread in the region of Mediterranean, where mainly attacks *Abies alba*.

Once imported, there is a great danger that the new pest continues its development on the territory of S RMacedonia because of the favourable ecological conditions, as well as the climate and the presence of *Abies alba* on the mountain of Kožuv, in the immediate vicinity of Kavadarci.